

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General d'Administració,
Ordenació i Inspecció Educatives

ECONOMIA

Introducció

L'economia estudia la manera com cada societat cerca el benestar material dels seus membres, i es pot estructurar en tres eixos centrals:

- La producció, mitjançant la transformació dels recursos naturals, per a l'obtenció dels béns i serveis que satisfan les necessitats humanes.
- El creixement, com a procés que pretén augmentar en els temps la quantitat i la qualitat dels béns.
- La distribució o assignació del que s'ha produït entre els qui han contribuït en el procés.

La formació específica que ofereix aquesta matèria pretén proporcionar a l'alumnat alguns instruments per entendre el món contemporani i el seu propi entorn, les Illes Balears, i formar-los com a ciutadans que prenen decisions responsables.

La inclusió d'aquesta disciplina en el currículum de batxillerat com a matèria pròpia del batxillerat de ciències socials, permet a l'alumnat adquirir una visió més àmplia i detallada de la societat actual i els ajuda a exercir, amb una actitud reflexiva i conscient, la seva ciutadania amb la comprensió de problemes com la inflació, l'atur, l'esgotament dels recursos naturals, el subdesenvolupament, la pobresa, el consumisme, la desigual distribució de la renda, les conseqüències de la globalització, etc. Amb tots aquests coneixements seran més conscients del seu paper com a persones consumidores, estalviadores o inversores, contribuents i usuàries de béns i serveis públics, i de la funció que desenvoluparan en un futur com a persones generadores de rendes i com a electors.

Per analitzar i interpretar la realitat, s'han seleccionat continguts d'alt poder explicatiu per donar resposta a les dificultats que suposa la comprensió d'informacions de caràcter econòmic i dades estadístiques, i per connectar les diferents teories microeconòmiques i macroeconòmiques amb la realitat socioeconòmica diària dels individus i de les famílies.

Per tal de no oferir la matèria amb un grau de formalització excessiva i sobrecarregar-la de continguts conceptuals allunyats dels interessos i les

experiències pròximes a l'alumnat, se suggereixen procediments d'investigació i d'observació que permetin aplicar a la vida real allò que s'ha après.

L'economia juga un paper central en la configuració de valors i actituds, i hi adquireixen especial importància els continguts relacionats amb la solidaritat i la cooperació entre persones i entre diferents cultures, grups i pobles; la valoració de relacions no competitives; l'actitud crítica front a les desigualtats econòmiques; la importància de la conservació del medi ambient per a millorar la qualitat de vida; el rebuig del consum innecessari, etc.

Des d'una perspectiva metodològica, l'economia ha de contribuir a l'assoliment de les capacitats previstes per aquesta etapa educativa en el Decret que la regula.

A partir dels mínims prevists al Reial decret 1467/2007, aquest currículum ha de fer possible que l'alumnat desenvolupi una visió àmplia de l'economia i del seu funcionament a nivell microeconòmic i macroeconòmic, al mateix temps que els apropa a la realitat econòmica de les Illes Balears. La metodologia utilitzada per al desenvolupament dels continguts ha de considerar el context temporal, geogràfic i social en que es troba l'alumne o alumna, ha de fer referències constants a la realitat de les Illes Balears i ha de permetre fer una anàlisi crítica de la realitat.

Per a una bona comprensió de l'economia, s'ha de relacionar amb altres ciències com la filosofia, la geografia, la història, les matemàtiques, etc., perquè suposen un fonament per al seu estudi i permeten a l'alumnat obtenir una visió més íntegra i completa d'aquestes matèries.

Per tant, s'ha d'exposar l'economia com una ciència social en contínua evolució, i s'han de proposar investigacions senzilles per realitzar en l'entorn de l'alumnat, perquè vegi l'economia propera i útil, i no com una matèria abstracta allunyada de la seva realitat.

La metodologia de l'ensenyament de l'economia en el batxillerat ha de facilitar que l'alumnat actuï de forma responsable i autònoma, potenciant les tècniques d'indagació i investigació, i desenvolupant un esperit crític de la realitat del món contemporani, tant en l'àmbit privat com públic.

Per impartir aquesta matèria s'han de relacionar els continguts amb el context sociocultural i la realitat de les Illes Balears. Es proposaran investigacions senzilles perquè s'entengui l'economia com una matèria propera i útil. S'han de proposar activitats de recerca i indagació per Internet o altres mitjans. S'ha de fomentar l'esperit crític davant certes actuacions empresarials i dels consumidors, exigint una responsabilitat social de respecte al medi, ètica en els negocis i un rebuig al consumisme. S'han d'utilitzar les TIC per obtenir informació econòmica. S'han de fomentar la lectura i l'anàlisi de notícies econòmiques publicades en diferents mitjans de comunicació. S'han de realitzar visites a empreses, institucions i organismes d'interès econòmic social de l'entorn de l'alumnat; organitzar debats per intercanviar punts de vista i opinions i afavorir la cooperació, la cohesió i la solidaritat entre diferents possibles i cultures; i projectar reportatges i/o pel·lícules que facilitin la comprensió dels continguts.

Objectius

L'ensenyament de la matèria d'economia en l'etapa de batxillerat tindrà com a objectius desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

1. Identificar el cicle de l'activitat econòmica. Distingir els diferents sistemes econòmics i formar-se un judici personal sobre les bondats i els defectes de cadascun. Analitzar el sistema econòmic de les Illes Balears.
2. Manifestar interès per conèixer i interpretar, amb sentit crític i solidari, els grans problemes econòmics actuals, en especial les desigualtats econòmiques mundials i la sobreexplotació de recursos naturals, i els derivats de la globalització econòmica.
3. Relacionar fets econòmics significatius amb el context social, polític, cultural i natural on succeeixen. Traslladar aquesta reflexió a les situacions quotidianes.
4. Descriure el funcionament del mercat, els seus límits i fallades i formular un judici crític del sistema i del paper regulador del sector públic.
5. Conèixer i comprendre els trets característics de la situació i les perspectives de l'economia de les Illes Balears, d'Espanya i d'Europa en el context econòmic internacional utilitzant tècniques elementals de tractament i representació de dades.
6. Formular judicis personals sobre els problemes econòmics de l'actualitat. Comunicar les seves opinions als altres, argumentar amb precisió i rigor, i

acceptar la discrepància i els punts de vista distints com a via d'enteniment i enriquiment personal.

7. Interpretar els missatges, les dades i les informacions que apareixen en els diversos mitjans de comunicació i/o Internet sobre problemes econòmics actuals, i contrastar les mesures correctores de política econòmica que es proposen.
8. Analitzar i valorar críticament les repercussions del creixement econòmic sobre el medi ambient i la qualitat de vida de les persones. Comprendre l'estructura bàsica de l'economia de les Illes Balears i reflexionar sobre la necessitat d'una economia sostenible.
9. Abordar de forma autònoma i raonada problemes econòmics de les Illes Balears utilitzant els procediments d'indagació de les ciències socials, i diverses fonts i mitjans d'informació, entre les quals les tecnologies de la informació i la comunicació.
10. Conèixer i comprendre l'ús i el significat de les principals macromagnituds com a indicadors de la situació econòmica d'un país. Analitzar i comparar les diferents magnituds macroeconòmiques d'Espanya i de les Illes Balears.

Continguts

Bloc 1. L'activitat econòmica i els sistemes econòmics

- Observació del contingut econòmic de les relacions socials: l'escassetat econòmica.
- El conflicte entre recursos escassos i necessitats il·limitades, i reconeixement del cost d'oportunitat de les decisions.
- Descripció del problema econòmic bàsic, assenyalant exemples de l'entorn i proposant mesures raonades per a solucionar-lo.
- Identificació del cost d'oportunitat associat a decisions econòmiques personals o pròximes als interessos de l'alumnat.
- L'evolució històrica de les relacions d'intercanvi.
- Els agents econòmics. El flux de renda entre les famílies, les empreses i el sector públic.
- Identificació dels agents econòmics que intervenen en activitats econòmiques on participa l'alumnat i que es produeixen en el seu entorn.
- Trets diferencials i anàlisi crítica de cada un dels tres sistemes econòmics: economia de mercat, economia de planificació centralitzada i economia mixta.

- Anàlisi comparativa de la forma que tenen els principals sistemes econòmics per resoldre els problemes econòmics bàsics, i descripció dels avantatges i inconvenients de cada un.
- Identificació i anàlisi dels principals problemes de l'economia de les Illes Balears.
- Interès i curiositat per conèixer i analitzar amb sentit crític i solidari els problemes econòmics actuals.
- Sensibilització front a l'escassetat de recursos i de la necessitat de racionalitzar-ne l'ús, respectar-los i conservar-los adequadament.
- Interès per utilitzar el vocabulari econòmic específic.
- Respecte per les opinions i els interessos dels altres alumnes.

Bloc 2. Producció i interdependència econòmica

- L'empresa com a instrument de coordinació de la producció. El procés productiu i els factors de producció.
- Descripció del procés de producció de diverses empreses, identificació dels factors productius utilitzats i dels criteris per elegir la combinació més eficient.
- Divisió tècnica del treball, productivitat i interdependència.
- Obtenció i anàlisi del cost de producció i del benefici.
- Valoració dels avantatges i els inconvenients que genera la divisió del treball per a la millora de la productivitat i de l'intercanvi.
- L'empresa i les seves funcions.
- Reconeixement del paper de les empreses com a responsables de la producció, de la creació de llocs de feina i del creixement econòmic.
- Valoració de la responsabilitat social de l'empresa i rebuig de les actuacions empresarials que impliquen manca d'ètica empresarial.
- Els sectors econòmics i la seva interdependència, i anàlisi de l'estructura productiva de les Illes Balears i d'Espanya.
- Interès per conèixer l'estructura productiva de les Illes Balears i valoració dels riscos d'una excessiva terciarització.
- Recerca, lectura i interpretació de dades i gràfics sobre els sectors econòmics de les Illes Balears, i comparació amb altres zones.
- Anàlisi de notícies econòmiques relatives a canvis en el sistema productiu o en l'organització de la producció com a conseqüència de la globalització de l'economia.

Bloc 3. Intercanvi i mercat

- El mercat: concepte. Demanda, oferta i equilibri del mercat. Fixació dels preus dins un mercat. La demanda induïda.
- Reconeixement de la importància del mercat com a mètode d'assignació de béns i serveis.
- Valoració del paper de la competència en el funcionament eficient dels mercats.
- Anàlisi dels diferents factors que determinen la demanda i observació de la resposta dels consumidors davant els seus canvis.
- Anàlisi dels diferents factors que determinen l'oferta i observació de la resposta de l'empresa davant els seus canvis.
- Representació gràfica de les corbes d'oferta i demanda.
- Comprensió dels diferents factors explicatius de la variació dels preus en els diversos tipus de mercat.
- L'elasticitat de demanda: concepte i tipus.
- Funcionament del model de mercat de competència perfecta i dels diferents tipus de competència imperfecta: monopoli, oligopoli i competència monopolística.
- Comparació dels diferents tipus de mercat i de les seves conseqüències per a la societat.
- Valoració dels límits del mecanisme del mercat i la seva repercussió en els consumidors.
- Les fallades del mercat: cicles econòmics, externalitats, béns públics, competència imperfecta, repartiment desigual de la renda. La intervenció de sector públic per solucionar-les.
- Valoració del paper de la intervenció del sector públic per contrarestar les limitacions del mercat com a assignador de recursos.
- Anàlisi de mercats reals relacionats amb l'economia de les Illes Balears; analitzar l'acompliment o no de les condicions de competència i treure'n conclusions sobre les peculiaritats.
- Presa de consciència dels efectes negatius que té l'economia submergida.

Bloc 4. Magnituds nacionals i indicadors d'una economia

- La comptabilitat nacional: una visió macroeconòmica. El producte interior brut i les principals magnituds relacionades.

- Descripció de les magnituds macroeconòmiques i de l'equilibri macroeconòmic.
- Obtenció del Producte Nacional, càlcul i interpretació de les principals magnituds relacionades.
- La Renda nacional i la riquesa nacional. La distribució de la renda i de la riquesa. Les polítiques de redistribució de la renda.
- La Despesa Nacional i els seus components.
- Anàlisi i comparació de les diferents magnituds macroeconòmiques d'Espanya i de les Illes Balears.
- Valoració crítica de la mesura del PIB com a indicador del desenvolupament dels països i les regions, i de les seves limitacions.
- Creixement econòmic, desenvolupament econòmic, qualitat de vida i sostenibilitat.
- Actitud crítica davant les despeses socials i personals que provoquen el creixement econòmic.
- Interès per les magnituds macroeconòmiques de diferents països.
- Conscienciació de la problemàtica que planteja l'existència de grans desigualtats en la distribució de la renda.

Bloc 5. La presa de decisions i la intervenció de l'Estat en l'economia

- El paper del sector públic en l'economia, la política econòmica i els seus instruments.
- Anàlisi dels components d'un pressupost públic com a instrument de política fiscal. El dèficit públic i el seu finançament.
- Recerca, consulta, anàlisi i interpretació d'informació sobre els pressupostos del municipi, de les Illes Balears, de l'Estat i de la Unió Europea.
- Interpretació de polítiques fiscals i els seus efectes sobre la distribució de la renda.
- Valoració dels efectes del desenvolupament de l'Estat del Benestar.
- Les grans opcions de política econòmica davant els problemes estructurals: atur, dèficit públic, insularitat i degradació del medi ambient. Polítiques sectorials: habitatge, medi ambient, sanitat, educació...
- Coneixement del conflicte d'objectius que es produeix davant qualsevol mesura de política econòmica.
- Anàlisi de l'actuació del sector públic per resoldre els problemes de la insularitat.

- Actitud crítica raonada de les diferents opcions de política econòmica.
- Debat sobre qüestions econòmiques d'actualitat, fonamentant les opinions pròpies i respectant-ne les dels altres.

Bloc 6. Aspectes financers de l'economia

- Els diners: funcions i classes. Procés de creació de diners.
- Valorar el paper dels diners en la societat.
- Mesura i anàlisi de la inflació segons les diferents teories explicatives. Inflació de costos i inflació de demanda.
- Coneixement dels perjudicis que la inflació té sobre determinats grups socials.
- Funcionament del sistema financer i del Banc Central Europeu.
- Conscienciació sobre la necessitat de control dels intermediaris financers.
- El mercat de valors. Els valors mobiliaris: renda fixa i variable. Mercat primari i secundari.
- Simulació d'inversions en títols de renda variable en la Borsa de Valors.
- La política monetària. Concepte i objectius. Instruments que utilitza: coeficient de caixa, tipus d'interès, mercat obert i certificats de dipòsit.
- Valoració de polítiques monetàries i els seus efectes sobre la inflació, el creixement i el benestar.
- Recerca, consulta i interpretació d'informació sobre la situació del sistema financer, la inflació i les mesures de política monetària que pren l'autoritat econòmica.
- Recollida d'informació sobre l'evolució de la inflació a les Illes Balears durant el curs actual.

Bloc 7. El context internacional de l'economia

- Funcionament, foment i obstacles del comerç internacional. Teories. Proteccionisme i lliurecanvisme.
- Descripció dels mecanismes de cooperació i integració econòmica i especialment de la construcció de la Unió Europea.
- La Unió Europea. Origen i evolució. Les principals institucions que la regulen. El finançament de la Unió Europea. Incidència de les diferents polítiques comunitàries en les Illes Balears. Conseqüències del fet de pertànyer a la Unió Europea.

- Reconeixement de la funció que compleixen els organismes internacionals en l'àmbit de les relacions econòmiques.
- La balança de pagaments. Concepte i estructura. Interpretació dels principals components d'una balança de pagaments.
- Anàlisi de la balança de pagaments de les Illes Balears.
- El mercat de divises. Els sistemes de tipus de canvi.
- Causes i conseqüències de la globalització i del paper dels organismes econòmics internacionals en la seva regulació.
- Lectura i anàlisi, a partir de diferents fonts, de les actuals tendències en la cooperació i la integració econòmica internacional.
- Foment d'una actitud crítica davant transaccions internacionals que impliquin un aprofitament indegut dels recursos humans i materials dels països en via de desenvolupament.
- Sensibilització davant actuacions de cooperació internacional cap a països subdesenvolupats i en via de desenvolupament.
- Realització de debats sobre el comerç just.

Bloc 8. Desequilibris econòmics actuals

- Les crisis cícliques de l'economia.
- Anàlisi del mercat de treball. La població activa i inactiva, la taxa d'activitat i la taxa d'atur.
- Característiques del mercat de treball a les Illes Balears.
- Recerca, interpretació i càlcul de dades estadístiques sobre la taxa d'activitat i d'atur d'Espanya i de les Illes Balears.
- Interès per conèixer les principals dades estadístiques sobre població.
- Sensibilitat i solidaritat pel fenomen de l'atur.
- Descripció dels problemes actuals del medi ambient.
- Consideració del medi ambient com a recurs sensible i escàs, i la necessitat de racionalitzar l'ús de recursos, respectar-los i conservar-los adequadament.
- Diferenciació dels models de consum i avaluació de les seves conseqüències.
- Indagació i anàlisi de les causes de la pobresa, el desenvolupament i les seves possibles vies per a solucionar-ho. El deute extern.
- Solidaritat pels problemes derivats del repartiment no equitatiu dels recursos.

Criteris d'avaluació

1. Identificar els problemes econòmics bàsics d'una societat i raonar la forma de resoldre'ls en els principals sistemes econòmics, els seus avantatges i inconvenients (bloc 1).

Amb aquest criteri es vol avaluar si l'alumnat coneix l'escassetat i la necessitat d'elegir com a problemes bàsics de tot sistema econòmic i quines són les diferents formes de tractar i resoldre aquests problemes en els principals sistemes econòmics. També es pretén comprovar si l'alumnat és conscient de les limitacions dels recursos a les Illes Balears i si aprecia la necessitat d'administrar-los per poder satisfer les necessitats presents i futures.

2. Relacionar la divisió tècnica del treball, la productivitat i la interdependència econòmica (bloc 2).

Amb aquest criteri és vol comprovar si l'alumnat estableix la relació entre la divisió tècnica del treball, la productivitat i la interdependència econòmica i com els sistemes de producció moderns adopten la divisió tècnica del treball com a mitjà per millorar la productivitat.

3. Identificar les característiques principals de l'estructura productiva d'Espanya i de les Illes Balears. Analitzar les causes d'una deslocalització empresarial a partir de dades sobre la productivitat, els costos i els beneficis, així com valorar els seus efectes sobre l'economia i el mercat de treball. Ser conscient del problema de l'excessiva terciarització de l'economia de les Illes Balears (bloc 2).

La finalitat d'aquest criteri és observar si s'identifiquen les raons del procés de divisió tècnica del treball i si són capaços de relacionar aquest procés amb la creixent interdependència econòmica i amb la necessitat de mecanismes de coordinació. També és pretén avaluar si es reconeixen les característiques generals de l'estructura productiva d'Espanya i de les Illes Balears i la seva relació amb els països de la Unió Europea i amb els canvis en el mercat global.

4. Interpretar, a partir del funcionament del mercat, les variacions en preus de béns i serveis en funció de diferents variables. Analitzar el funcionament de mercats reals i observar les seves diferències amb els models, així com les seves conseqüències per als consumidors, empreses o estats (bloc 3).

Aquest criteri pretén verificar la capacitat d'analitzar i valorar els efectes del funcionament, no només dels models generals de mercats, sinó també dels mercats propers a l'alumnat, valorant els efectes positius o negatius sobre els agents que participen en aquests mercats.

5. Diferenciar les principals magnituds macroeconòmiques, analitzar-ne les relacions existents i valorar els inconvenients que presenten com a indicadors de la qualitat de vida. Interpretar i tractar amb instruments informàtics xifres i indicadors econòmics bàsics (bloc 4).

A través d'aquest criteri es pretén comprovar si es reconeixen les principals macromagnituds, així com les seves relacions, la interpretació i la utilitat. També si es valoren críticament les limitacions que aquests indicadors presenten per a conèixer el nivell de desenvolupament d'una societat front a altres indicadors com l'índex de desenvolupament humà.

6. Explicar i il·lustrar amb exemples significatius les finalitats i les funcions de l'Estat en els sistemes d'economia de mercat, i identificar els principals instruments que utilitza, valorant els avantatges i inconvenients del seu paper en l'activitat econòmica. Explicar les funcions d'altres agents que intervenen en les relacions econòmiques. Interessar-se a conèixer alguns exemples d'aplicació de política monetària o fiscal que afecten les Illes Balears (bloc 5).

Amb aquest criteri es pretén avaluar el coneixement que es té del paper que juga l'Estat en l'economia. També es pretén comprovar si s'observen diferents graus d'intervenció i es valoren les conseqüències de una determinada mesura en l'activitat econòmica.

7. Analitzar possibles mesures redistributives, els seus límits i efectes col·laterals i avaluar les mesures que afavoreixen l'equitat en un supòsit concret (bloc 5).

Aquest criteri pretén valorar la capacitat d'anàlisi de les desigualtats econòmiques i la manera com determinades mesures poden corregir-les. També persegueix determinar si reconeixen l'eficàcia de la imposició directa i indirecta, de les polítiques socials i de la solidaritat.

8. Descriure el procés de creació de diners, els canvis en el seu valor i la forma en què es mesuren, i identificar les diferents teories explicatives sobre les causes de la inflació i els seus efectes sobre els consumidors, les empreses i el conjunt de l'economia. Explicar el funcionament del sistema financer i conèixer les característiques dels seus principals productes i mercats (bloc 6).

Es pretén comprovar si es reconeix la funció dels diners i els productes financers en l'economia i es valoren els diferents enfocaments sobre el problema de la inflació.

9. Reconèixer diferents interpretacions i assenyalar les possibles circumstàncies i causes que les expliquen, a partir d'informacions procedents dels mitjans de comunicació social i/o Internet que les tracten, des de punts de vista diferents, una qüestió d'actualitat referida a la política econòmica del país o de les Illes Balears, diferenciant entre dades, opinions i prediccions (blocs 5 i 6).

Es pretén analitzar la capacitat d'analitzar críticament informacions amb diferents punts de vista sobre un mateix fet aparegut en els mitjans de comunicació.

10. Analitzar l'estructura bàsica de la balança de pagaments de l'economia espanyola i/o els fluxos comercials entre dues economies, i determinar com afecta els seus components les variacions en els seus fluxos comercials i eventuais modificacions en diverses variables macroeconòmiques (bloc 7).

Amb aquest criteri es comprovarà si l'alumnat coneix el significat de les principals partides d'una balança de pagaments i com aquesta representa les relacions entre una economia i l'exterior. L'anàlisi dels fluxos comercials permetrà conèixer amb més detall les característiques de les relacions comercials internacionals i les conseqüències sobre les economies d'una variació en el tipus de canvi.

11. Valorar la importància de les relacions econòmiques internacionals i l'impacte de les noves tecnologies en el comerç internacional (bloc 7).

Amb aquest criteri, l'alumnat ha de demostrar que coneix les principals àrees comercials del món i especialment la Unió Europea, i al mateix temps, analitzar els principals indicadors comercials de les Illes Balears.

12. Valorar l'impacte del creixement, les crisis econòmiques, la integració econòmica i el mercat global en la qualitat de vida de les persones, el medi ambient i la distribució local i mundial de la riquesa, amb especial referència als problemes de creixement econòmic i la pobresa dels països no desenvolupats com a fruit de relacions econòmiques desequilibrades juntament amb la necessitat d'intercanvis comercials més justos i equitatius (blocs 7 i 8).

Es tracta d'avaluar si es reconeixen les conseqüències del creixement sobre el repartiment de la riquesa, sobre la degradació mediambiental i la qualitat de vida, així com els problemes que limiten el desenvolupament de determinades economies.

13. Llegir i interpretar taules, gràfics i quadres estadístics que continguin informació sobre temes econòmics d'actualitat i treure'n conclusions (tots els blocs).

Aquest criteri pretén demostrar que l'alumnat sap interpretar les diferents formes de representar els fenòmens econòmics, analitzar la informació continguda en taules, gràfics i quadres estadístics i, a més, treure'n conclusions.